

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.
This project is co-funded by the European Union and the Republic of Turkey

Kamu - STK İşbirliği için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Kapasitesinin Güçlendirilmesi Teknik Yardım Projesi

Kamu Sektörü-STK İş Birliği için Davranış İlkeleri Rehberi

Proje Faaliyeti B.3.1

Hazırlayanlar:

Cleofe MC Guardigli, KU 1 Ekip Lideri – Yaprak Renda KoU 5 – Ebru Agduk KoU 12

Yayına Hazırlık:

Ahsen Arıöz Bozkuş- Hasan Alper Sönmez- Mine Özgöktaş- Ozan Işık

Tarih:

31 Ağustos 2018

Revize Tarihi (1):

25 Eylül 2018

Revize Tarihi (2):

07 Ekim – 18 Ekim 2019 KU 1

Bu yayın Avrupa Birliği'nin mali desteğiyle hazırlanmıştır.
Bu yayının içeriğinden yalnızca WYG Türkiye sorumlu olup, içerik hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

1 GİRİŞ	03
2 ARKA PLAN	03
3 DAVRANIŞ KURALLARI VE İLKELERİ NEYE DAYANIYOR?	08
4 SİVİL TOPLUM KARAR ALMA SÜRECİNE NASIL DAHİL OLABİLİR?	11
5 SİVİL SEKTÖRÜN KATILIMINA İMKAN VEREN AMAÇLAR VE MEKANİZMALAR	12
6 DAVRANIŞ KURALLARININ AMAÇLARI VE HEDEFLERİ	14
7 POLİTİKA OLUŞTURMA DÖNGÜSÜ	16
8 DAVRANIŞ KURALLARININ ÖZETİ	18
9 DAVRANIŞ KURALLARININ İÇERİĞİ	21
10 SONRAKİ UNSURLAR	22

1 / GİRİŞ

Bu belge, “Kamu - STK İşbirliği için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Yardım Projesi” kapsamında hazırlanmıştır. Proje, 14 Mayıs 2018 tarihinde başlamış olup 13 Mayıs 2020 tarihinde tamamlanacaktır.

Proje, sivil toplumun alt sektör olarak tanımlandığı 2014-2020 dönemini kapsayan IPA II kapsamında “*Demokrasi ve Yönetişim*” sektörü altında başlatılmıştır. Bu bağlamda, Avrupa Birliği Başkanlığı, *Sivil Toplum Sektörü Planlama Belgesi*’ni hazırlamıştır. Söz konusu belge “*kamu sektörü ile sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi*” başlıklı bir alt eylem içermektedir.

Proje kapsamında genel olarak kamu ve STK’lar arasındaki, özel olarak ise AÇSHB ile sosyal politika alanında faaliyet gösteren STK’lar arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

2 / ARKA PLAN

‘Türkiye’de Sivil Toplum ve Kamu Sektörü Diyalogu için Davranış İlkeleri’, 2016 yılında, *Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum-Kamu Sektörü Diyalogunun Güçlendirilmesi Projesi* kapsamında hazırlanmıştır. Söz konusu Davranış İlkeleri, Kamu - STK İşbirliği için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Yardım Projesi’nin teknik şartnamesinde önemli bir girdi olarak tanımlanmaktadır.

Davranış Kurallarına göre, sivil toplum ve kamu sektörü diyalogu, aşağıda belirtilen 8 ilkeye dayanmalıdır:

1) Meşruiyet	3) Hesap verebilirlik	5) Özerklik	7) Duyarlılık
2) Şeffaflık	4) Çoğulculuk	6) Karşılıklı saygı	8) Eşitlik

¹Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum-Kamu Sektörü Diyalogunun Güçlendirilmesi Projesi
I.Aşama - (TR2011.0135.07) 2012-2014

Bu bakış açısıyla “sosyal politikalar için sivil diyalog”, politika yapıcılar ile sivil toplum arasındaki sürekli ve yapılandırılmış diyalogdur ve bu diyalogun amacı, acil sosyal sorunların ele alınması ve görevlerin yerine getirilmesi için mutabakat veya uzlaşa sağlanmasıdır.

Henüz ortak bir ‘sivil diyalog’ tanımı konusunda mutabakata varılmadığından en yaygın tanım şöyledir:

“Sivil diyalog, politika kararlarının nitelik ve meşruiyetinin artırılması amacıyla politika döngüsünün erken aşamalarından itibaren vatandaşlar, sivil örgütler ve genel olarak paydaşların politika yapma sürecine dâhil edilmesidir.”

Kamu - STK İşbirliği için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Yardım Projesi’nin ve bu rehberin amacı, sosyal politika geliştirme döngüsünde katılımcı yaklaşımın ilkeleri ve koşulları hakkında farkındalık oluşturulması, Davranış İlkelerinin nasıl kullanılacağı konusunda rehberlik sağlanması ve Davranış İlkelerinin yönetimi için bir mekanizma (Davranış İlkelerinde belirtilen ilkelerin uygulanmasına imkân verecek olan ‘yönetişim modeli’) önerilmesidir.

Son 10 yılda uluslararası örgütler² ve birçok ülkede karar alıcılar, sivil katılım konusunu sürekli gündemde tutmaktadır. ‘İyi yönetim’, siyasi, sosyal ve ekonomik önceliklerin toplumda geniş bir uzlaşıya dayanması ve diğerlerinin yanı sıra, toplumun özel politika gerektiren ve kırılgan üyelerinin, kamu kaynaklarının tahsisine ilişkin kararlarda söz sahibi olmasının sağlanmasına yönelik katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir süreçtir.

İyi yönetişimin temel özellikleri şunlardır:

- *Katılım: Tüm kadınlar ve erkekler, ister doğrudan ister çıkarlarını temsil eden yasal aracı kurumlar vasıtasıyla olsun, karar alma sürecinde söz sahibi olmalıdır.*
- *Hukukun üstünlüğü: İnsan hakları hakkındaki kanunlar başta olmak üzere hukuki çerçeveler adil olmalı ve tarafsız şekilde uygulanmalıdır.*

²Avrupa Konseyi, BM, Dünya Bankası ve AB, kamu-STK diyalogunun geliştirilmesi için resmi belgeler yayınlamışlardır. Referanslar, Rehberin içinde ve sonunda belirtilecektir.

- *Şeffaflık: Bilginin serbestçe paylaşımına dayanmaktadır. Süreçler, kurumlar ve bilgiler, ihtiyacı olan kişilerin doğrudan erişimine açık olmalı ve bunların anlaşılması ve izlenmesi için yeteri kadar bilgi sağlanmalıdır.*
- *Duyarlılık: Kurum ve süreçler, tüm paydaşlara hizmet sunmaya çaba gösterir.*
- *Uzlaş: İyi yönetim, mümkün olduğunda bir grubun politika ve prosedürler konusunda çıkarlarını en iyi şekilde gözetken ortak görüşe ulaşmak üzere farklı çıkarlar arasında uzlaş sağlar.*
- *Eşitlik: Tüm bireyler, refahlarını artırma ve sürdürme fırsatına sahiptir.*
- *Etkinlik ve verim: Süreç ve kurumlar bir yandan kaynakları en iyi şekilde kullanırken diğer yandan ihtiyaçlara cevap veren sonuçlar ortaya koyarlar.*
- *Hesap Verebilirlik: Devletteki karar mercii, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları kamudaki paydaşlara ve kurumsal paydaşlara karşı sorumludur.*
- *Stratejik Vizyon: Liderler ve kamu kurumları, iyi yönetim ve insani gelişmenin yanı sıra bu gelişme için neyin gerektiği konusunda geniş kapsamlı ve uzun vadeli görüşe sahiptir.*

Davranış İlkeleri; fiiliyatta uygulanabilmesi için önemli düzeyde çaba gerektiren, yerine getirilmesi için itibar sermayesi ve manevi sermaye gereken ve büyük ölçüde kaynağın yanı sıra hem devletin hem de STK'ların taahhüdüne ihtiyaç duyan bir **politika mekanizmasıdır**.

Türkiye'de birçok bakanlık³,örneğin:

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Gençlik ve Spor Bakanlığı,
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
- Sağlık Bakanlığı,

2013-2017 dönemini kapsayan stratejik planlarında STK'ları “paydaş” olarak tanımlamış ve ilgili faaliyet ve hedefleri belirlemiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bir adım öteye giderek 2013-2017 dönemini kapsayan stratejik planlarında STK'ları sadece faydalancı olarak değil ayrıca hizmet sunumunda ortak olarak tanımlamışlardır⁴.

³Bu kurumların isimleri, 9 Temmuz 2018 tarihinde bakanlıklardaki yeniden yapılanma sonucunda değişmiştir.

⁴<https://sgb.aile.gov.tr/uploads/pages/2013-2017-stratejik-plan/2013-2017-stratejik-plani.pdf>

2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planı'nın STK'larla ilgili özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda özellikle şu hususlar vurgulanmıştır:

- *Sivil Toplum Sektörünün bütün kalkınma sürecinde aktif bir rol üstlenmesi hedeflenmektedir.*
- *STK'lar artık yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde büyük bir ekonomik ve sosyal güçtür.*
- *STK'ların teşkilatlanma becerisinin artırılması, STK'ların diğerleriyle iş birliğini destekleyen güçlü bir yasal çerçeveye gerçekleştirilebilecektir. Devlet ve STK iş birliğinin avantajlarını artırmak ve dezavantajlarını azaltmak için iş birliğini açıkça tanımlayan bir çerçeve geliştirilmelidir.*
- *Türkiye'nin devlet ve STK ilişkilerini sağlıklı bir zemine oturtabilmesinde bir uzlaşma metninin taraflar arasında ortaya konulması önemli bir adım olabilecektir.*
- *Sivil toplumun geliştirilmesi ve güçlendirilmesine dair çerçeve bir Sivil Toplum Kanunu'nun çıkarılması ve sivil toplum kurumlarının hukuki statülerinin, kurumsal yapılarının, faaliyetlerinin, kamu kurumları ile ilişkilerinin ve mali kaynaklarının düzenlenmesinin sağlanması etkili bir başlangıç noktası olacaktır.*
- *Yasal düzenlemelerin yapımı, değiştirilmesi ve iyileştirilmesi sürecinde STK'ların daha fazla katılımı beklenmektedir. Yasa yapım sürecinde sadece görüşleri alınan yapılardan ziyade sürecin içerisinde aktif roller üstlenilen bir mevzuat yapım süreci ve anlayışına geçileceği düşünülmektedir. STK'ların bu sürece hazırlıklı, toplumsal talep ve beklentileri iyi bilen ve aynı zamanda mevzuat tekniğine dair usul ve esaslarda geliştirilmesi önemli olacaktır.*

Çeşitli ülkelerin deneyimleri, kamu-sivil sektör diyalogunda minimum standardın temin edilebilmesi için şu ilkelerin hayata geçirilmesi gerektiğini göstermektedir:

1. *Karar almada [STK'ların] görüşlerine başvuru hakkı:* Gündem belirlenirken ve politika geliştirilirken STK'lar, uygulama, değerlendirme ve izlemeye aktif olarak dahil edilmelidir.

2. *Şeffaf ve açık karar alma süreci:* Bu süreç birçok ülkede, tüm kurumlar için zorunlu olan şeffaflık mekanizması uygulanarak ve mevzuat ve kararlar üzerinde nasıl ve ne zaman etkili olunabileceğini gösteren “Yasal sürecin her aşamasını takip edebilmek” uygulamasına geçilerek iyileştirilmiştir.

3. *STK'lar için koruyucu, düzenleyici ve mali çerçeve:* STK'ların, elverişli bir yasal ve düzenleyici çerçeve dahilinde faaliyet göstermesinin ve aşağıdaki araçlarla yeterli fonlara erişmelerinin temin edilmesi son derece önemlidir:

- Fonlara başvurunun STK'lar için daha erişilebilir kılınması adına fon uygunluk koşulları ve formatlarının uyumlaştırılması,
- Uzun vadeli eylemleri destekleyen ve raporlama ve idari gereklilikleri STK'lar için asgari düzeye indiren çok yıllık operasyonel hibe programları oluşturulması.

4. *Uygun yasal düzenlemelerle sivil diyalogun öneminin kurumsal olarak kabul edilmesi:* Yasal düzenlemeler, kamu kurumlarına sivil toplumla diyalog geliştirme yükümlülüğü getirecektir. Bununla birlikte, uygulamada, kurumlarla verimli paylaşımlar, çoğu zaman iyi niyete ve karar alıcılar ve kamu çalışanlarının bireysel katılımına bağlıdır. Kamu kurumları ile yapılandırılmış, düzenli, sürekli ve sistematik paylaşımların olabilmesi için sivil diyalogun önemi ve sivil diyalog yükümlülüğü ulusal seviyede kurumsal olarak tanınmalıdır.

TÜSEV Davranış İlkeleri: sivil toplum kuruluşlarının, başta karar alma süreçlerinde eksik temsil edilenler olmak üzere vatandaşlarla çalışan ve vatandaşların menfaatlerini temsil eden yerel ve ulusal örgütleri bir araya getirdiği kabulünü desteklemektedir. Bu nedenle, sektör bazlı çalışan STK'ların, sosyal politika geliştirme ve uygulama sürecine dahil olması son derece önemlidir.

Bu yaklaşıma göre, gündem oluşturulması açısından, sivil toplumun politika önceliklerinin belirlenmesine dahil edilmesi için düzenli sosyal zirvelerle en üst seviyede katılım göstermelidir. Karar alma açısından ise, STK'lar teknik seviyede dahil olmalıdır. Hak savunucularının ve sivil toplumun katılımı ve güçlendirilmesi, sadece politikaların tasarlanması değil, uygulanması ve izlenmesi dahil sürecin tüm aşamalarında önemlidir.

Burada sunulan belge, TÜSEV Sivil Toplum-Kamu Sektörü Diyalogu için Davranış İlkelerine ilişkin "rehber"dir. Rehberin amacı, karar alma süreçlerine dair iş birliğinin nasıl kurgulanacağına dair temel bilgiler vermek, tüm seviyelerde karar alma süreçlerine sivil katılımı teşvik etmek ve bu süreçlerde STK'lar ve kamu kurumları için öngörülen rolleri tanımlamaktır.

Söz konusu Davranış İlkeleri Rehberi, STK'lar tarafından şu amaçlarla kullanılabilir:

- Savunuculuk faaliyetlerinin planlanması
- Kamu kurumlarını dahil etme yöntemleri geliştirilmesi
- Mevcut iş birliğinin değerlendirilmesi
- Kamu kurumları ile diyalogda iyileştirilebilecek alanların tespit edilmesi
- STK çalışmaları konusunda farkındalık oluşturulması
- Kamu kurumları ile iyi çalışma ilişkilerinin temel ilkelerinin vurgulanması
- Dahil etmeye yönelik somut mekanizmalar geliştirilmesi.

Davranış İlkeleri Rehberi, kamu kurumlarını da hedeflemektedir. Kamu kurumları Rehberi şu amaçlarla kullanılabilir:

- Kurallara ve farklı katılım olanaklarına ve mevcut etkileşimlere atıfta bulunmak,
- STK'lar ile mevcut çalışma usullerini ve ilişkilerini değerlendirmek ve iyileştirilebilecek alanları tespit etmek,
- STK'ların karar alma süreçlerine katılımının artmasını teşvik etmek üzere uygulamalarında değişikliğe gitmek için gerekli adımları atmak.

3

DAVRANIŞ KURALLARI İLKELERİ NEYE DAYANIYOR?

Pek çok Avrupa ülkesinde, iş birliğine ilişkin faaliyetler, roller, sorumluluklar ve usuller için çerçeve anlaşmaları oluşturulmuştur. Bu belgelerde ilişkilerin esası net bir şekilde belirtilerek STK'larla kamu yetkilileri arasındaki diyalog ve karşılıklı anlayış kolaylaştırılmaktadır. Bunlar arasında parlamentoya veya hükümetle ikili anlaşmalar, iş birliğine ilişkin strateji dokümanları ve kamu yetkililerince benimsenmiş resmi iş birliği programları yer alır.

İş birliğinin nasıl yapılacağı her ülkenin kendi koşullarına göre düzenlenmelidir. Kamu ve STK'lar arasında yapılacak iş birliği bir çeşit sosyal sözleşme şeklinde olabilir. Ancak bu sosyal sözleşme, şekli ne olursa olsun, sorumluluğun devlet dışı aktörlere verilmesi anlamına gelmez. Bakanlıkların STK'ların politika geliştirme ve kanun yapma sürecine katılımını nasıl düzenleyeceği ve toplumun en savunmasız kesimlerine topluluk düzeyinde sosyal hizmet sunma işini STK'lar vasıtasıyla nasıl vereceği düşünülmelidir.

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından kabul edilen iş birliğine yönelik; strateji belgeleri, resmi programlar, niyet belgeleri düşünülebilir. Bu tür metinler Türkiye'de de Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, bakanlıkların strateji belgeleri şeklinde vardır ve iş birliğine yönelik önemli bir temel oluşturabilir.

Davranış İlkeleri, Avrupa Konseyi'nin 2009 yılındaki bir girişimine dayanmaktadır. Avrupa Konseyi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve üye ülkeleri arasında diyalogu teşvik eden uluslararası bir kuruluştur. Türkiye, Avrupa Konseyi'ne 13 Nisan 1950 tarihinde üye olmuştur⁵.

Avrupa Konseyi Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Konferansı, 2009 yılında Karar Alma Sürecine Sivil Katılıma Dair İyi Uygulama Prensiplerini ("Prensipler")⁶ yayınlamıştır. Prensipler, kamu idareleri ve sivil toplumu hedeflemektedir. Prensipler, yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki STK'lar tarafından parlamento, hükümet ve kamu idaresi ile olan diyalog ve iş birliklerinde kullanılabilir. Prensiplerde, yapıcı bir ilişki tesis etmek için gerekli dört ilke vurgulanmaktadır:

- **KATILIM:** STK'lar vatandaşların görüşlerini bir araya getirir ve yönlendirir. Bu, politika girişimlerinin niteliğini, anlayışını ve uzun vadede uygulanabilirliğini arttıran siyasi karar alma süreci için değerli bir katkıdır.
- **GÜVEN:** Açık ve demokratik bir toplum, toplumun farklı aktörleri ve sektörleri arasındaki dürüst etkileşime bağlıdır. STK'lar ve kamu kurumlarının farklı rolleri olsa da ortak hedef olan vatandaşların yaşamlarının iyileştirilmesi hedefine ancak güven, şeffaflık, saygı ve karşılıklı güvenilirlik ilkeleri temelinde tatmin edici şekilde ulaşılabilir.
- **HESAP VEREBİLİRLİK VE ŞEFFAFLIK:** Kamunun menfaati doğrultusunda hareket edilebilmesi için hem STK'ların hem kamu kurumlarının açıklık, sorumluluk, netlik ve hesap verebilirlik bilinciyle hareket etmesi ve tüm aşamalarda şeffaflığı temin etmeleri gerekmektedir.
- **BAĞIMSIZLIK:** STK'lar, hedefleri, kararları ve faaliyetleri bakımından özgür ve bağımsız organlar olarak tanınmalıdır. STK'ların, bağımsız olarak hareket etme ve kamu kurumlarından farklı duruşlarını savunma hakkı olmalıdır. Aslında STK'lar bunu yapabildiklerinde kamu kurumları ile çeşitli alanlarda iş birliğine gitmektedir.

Avrupa Birliği, 2014 Ağustos ayında aday ülke olan Türkiye ile üzerinde mutabakat sağlanan **IPA II Türkiye için Endikatif Strateji Belgesi'ni (2014-2020)** kabul etmiştir.

⁵2004 yılından bu yana Ankara'da Avrupa Konseyi Ofisi bulunmaktadır
<https://www.coe.int/tr/web/ankara/turkey-office>

⁶<https://www.coe.int/en/web/ingo/civil-participation>

Strateji Belgesi'nde Demokrasi ve Yönetişim başlığı altında sivil toplum alt sektöründe şu ortak hedeflere yer verilmiştir:

- Politika ve karar alma süreçlerine daha aktif demokratik katılımı sivil toplumun gelişimine destek olmak,
- Temel haklar ve diyalog kültürünü teşvik etmek,
- Türkiye ve Avrupa'daki sivil toplumlar arasında sivil toplum diyalogu ve kültürlerarası paylaşımı arttırmak⁷.

AB'nin genel anlamda sivil topluma yönelik desteğinin temel ilkeleri şunlardır:

1. Aktif vatandaşlık ortamının iyileştirilmesi: AB, STK'lara yönelik mali düzenlemeler alanındaki teknik bilginin ve iyi uygulamaların güçlendirilmesine ve sivil katılım için diyalog mekanizmaları oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

2. Temel haklar ve diyalog kültürünün teşvik edilmesi: AB, kamu sektörü (yerel, bölgesel ve ulusal seviyede) ile STK'lar arasında güven inşa edilmesine ve iş birliğinin güçlendirilmesine destek olmaktadır. Şeffaf mekanizmalar oluşturarak karar alma ve yönetişimde STK'lar ile aktif işişareyi hedeflemektedir.

3. STK üyeleri aktif vatandaşların kapasitesinin güçlendirilmesi: Kapasite geliştirme, savunuculuk, örgütsel yönetim ve bağış toplama becerileri gibi STK'ların yönetişim ve kurumsal kapasitelerini iyileştirir.

4. Türkiye ve Avrupa'daki sivil toplumlar arasında sivil toplum diyalogu ve kültürlerarası paylaşımı arttırmak: AB, Türkiye ve AB'de vatandaşlar arasındaki karşılıklı anlayışın iyileştirilmesi için bireyler arasında köprü kurmakta, yerel düzeydeki paylaşımları da teşvik etmektedir.

Çeşitli davranış ilkelerine bakıldığında gerek ulusal mevzuat gerekse de uluslararası iyi uygulama örnekleri ve tavsiye metinleri temel alınmaktadır.

TÜSEV'in Davranış İlkeleri'ne bakıldığında da Türkiye'nin taraf olduğı Avrupa Konseyi tavsiyelerine ve Avrupa Birliği öncelikleri ile de örtüştüğü görülmektedir.

⁷https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2014/20140919-csp-turkey.pdf

TÜSEV Davranış İlkeleri 7 ilkeye dayanmaktadır:

1) Meşruiyet	3) Hesap verebilirlik	5) Özerklik	7) Duyarlılık
2) Şeffaflık	4) Çoğulculuk	6) Karşılıklı saygı	8) Eşitlik

4

SİVİL TOPLUM KARAR ALMA SÜRECİNE NASIL DAHİL OLABİLİR?

Avrupa Konseyi de STK'ların karar alma sürecinin farklı adımlarına katılımının, katılımın yoğunluğuna bağlı olarak değiştiğini belirtmektedir. En düşük katılımcıdan en yüksek katılımcıya sıralamak üzere dört farklı katılım düzeyi belirlenmiştir.

DÜŞÜK DÜZEYDE KATILIM.....YÜKSEK DÜZEYDE KATILIM

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 27 Eylül 2017 tarihli Bakanlar 1295. Toplantısında Politika Geliştirmede Karar Alma Sürecine Sivil Katılım Rehberi'ni (CM (2017) n. 83) kabul etmiş⁸ ve tüm üye devletleri Rehberi olabildiğince kullanmaya ve Rehberin yaygınlaşmasını sağlamaya davet etmiştir.

Avrupa Konseyi Rehberi, her katılım düzeyi için üye devletler tarafından bir kıyaslama aracı olarak kullanılabilecek yöntem ve standartlar ortaya koymaktadır.

Bilgi verme

1. Politikaya dair karar alma sürecinin tüm aşamalarında, kamu kurumları net ve kolaylıkla anlaşılan bir dilde ve uygun ve erişilebilir biçimde, gereksiz idari engeller olmaksızın ve prensipte ücretsiz olarak ve açık veri ilkeleri doğrultusunda tüm uygun bilgileri paylaşmalıdır.

2. Kamu kurumları, analiz ve bu bilgilerin yeniden kullanımıyla ilgili kısıtlamalar olmaksızın önemli belge ve bilgilere hem çevrimdışı hem de çevrimiçi olarak mümkün olan en geniş erişimi sağlamalıdır.

⁸https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016807509dd

İstişare

1. İstişare, kamu kurumlarına, resmi prosedürün bir parçası olarak spesifik bir politika veya konuya dair STK'ların görüşlerini alma imkanı sağlar.
2. İstişare, toplantılar, odak grup, araştırma, anket ve dijital araçlar gibi çeşitli yöntemler ve araçlarla gerçekleştirilebilir.
3. Kamu kurumlarının, özellikle alınan nihai kararlara dair bilgi vermek suretiyle istişarelerin çıktılarına dair kamuoyuna geri bildirimde bulunması önemlidir

Diyalog

1. Diyalog, ortak menfaat temelinde kamu kurumları ile sivil toplum arasında görüş paylaşımı amaçlı yapılandırılmış, uzun soluklu ve sonuç odaklı süreçtir.
2. Kamu kurumları ve STK'lar, diyalog ve katılım için alan oluşturulması amacıyla farklı 'platformlar' oluşturulmasını değerlendirebilir. Bu tür platformlar, kamuoyu ile düzenli buluşmalar, kamuya açık forumlar, istişare konseyleri veya benzer yapılar içerebilir.

Ortaklık / Aktif dahil olma

1. Aktif dahil olma, bilgi verme, istişare veya diyalogun ötesinde kamu kurumlarının, karar alma süreçlerine sivil katılım için STK'lara fırsat sunması anlamına gelir. Belge, politika ve yasaların ortak geliştirilmesi için çalışma grupları veya komiteler tesis edilebilir. Sürecin sonunda nihai kararın yine ilgili kamu kurumu tarafından alınması gerekmektedir.
2. Ortak çalışma grupları veya komitelerin bulunması durumunda kamu kurumları, STK'ların temsiliyeti için şeffaf kriter ve süreçler benimsemelidir.
3. Karar alma sürecinin farklı aşamalarında kamu kurumları ve STK temsilcilerinden oluşan farklı türde ortaklıklara ihtiyaç duyulabilir. Ortaklıklar, kararların uygulanması ile ilgili de olabilir.

5

SİVİL SEKTÖRÜN KATILIMINA İMKAN VEREN ARAÇLAR VE MEKANİZMALAR

Aşağıda belirtilen pratik araçlar, sivil sektörün karar alma sürecine katılımına büyük ölçüde yardımcı olabilir.

- ÇERÇEVE BELGELER: STK'ların güçlendirilmesine yönelik ulusal stratejiler, kamu kurumları ile STK'lar arasındaki ilişkilerin temelini oluşturan ikili anlaşmalar, kamu kurumlarının benimsediği resmi iş birliği programları.

Birçok ülkede, kamu kurumları ile STK'lar arasındaki iş birliğinin iyileştirilmesi amacıyla taahhütler, roller, sorumluluklar ve prosedürlerin tanımlanması amacıyla çerçeve anlaşmaları hazırlanmıştır. Bu belgeler, STK'lar ile kamu kurumları arasındaki mevcut diyalog ve karşılıklı anlayışı kolaylaştırmaktadır.

- **YAPILAR:** Örneğin, hükümetler tarafından ilgili bakanlıkta oluşturulan koordinasyon organları, Devlet ile STK'lar arasında iş birliği ofisleri, iş birliğinin temellerinin atılmasında ve ilerletilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bu ofisler, sadece iletişim ve bilgi paylaşımına katkıda bulunan mekanizmalar değil aynı zamanda iki sektörün katılımı ve eğitimi için bir araç ve iş birliğinin temelini oluşturan politika unsurlarının öncüsü olarak görülmelidir. Kuruluş tüzükleri ofise, net sorumluluk ve yetkiler vermeli ve diğer kamu idarelerine ofis ile iş birliği yapma, istatistiklerin izlenmesi için veri gönderme ve benzeri zorunluluklar getirmelidir.
- **E-KATILIM,** sivil katılım ve açık, katılımcı yönetişimin, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) vasıtasıyla teşvik edilmesi anlamına gelmektedir. E-katılımın, hükümetler ile vatandaşlar arasında güçlü iş birliği için daha yaygın kullanıldığına dair kanıtlar giderek artmaktadır. E-katılımın amacı, bilgiye ve kamu hizmetlerine erişimi iyileştirmek ve vatandaşların güçlendirilmesi ve tüm toplumun menfaati doğrultusunda karar alma sürecine katılımı teşvik etmektir. E-katılım çerçevesi üç adımda hazırlanmaktadır:

a) E-Bilgi: Kamuya açık bilgilere ve talep üzerine veya talep edilmeksizin bilgiye erişim sağlayarak katılımın mümkün kılınması.

b) E-İstişare: Vatandaşların, kamu politikaları ve hizmetlerine katkı vermeye ve bunlar hakkında görüş bildirmeye davet edilmesi.

c) E-karar alma: Politika seçeneklerinin birlikte tasarımı ve hizmet bileşenleri ve hizmet sunum yöntemlerinin ortak tasarımı yoluyla vatandaşların güçlendirilmesi.

- **KAPASİTE GELİŞTİRME:** Örneğin, eğitimler, değişim programları, çalışma ziyaretleri vb. Kapasite geliştirme çalışmaları şunları içerebilir:
- Davranış İlkelerinin uygulanmasına yönelik yönetim modelinin hazırlanmasında kullanılabilecek özel araştırma ve/veya çalışmaların analizine kamu çalışanları ve uzmanların dahil edildiği uzman seminerleri ve toplantılar
- Uygulamaya dair bilgi ve kapasitesinin artırılması amacıyla kapasite geliştirme seminerleri,

- Ortak proje ve fon başvurusu hazırlama gibi uygulama açısından önemli spesifik konularda STK'lar ve kamu kurumlarına yönelik eğitim seminerleri.

Kapasite geliştirme çalışmaları, STK'lar ve kamu kurumlarının süreçteki karşılıklı rollerinin anlaşılma düzeyinin iyileştirilmesi amacıyla eğitim seminerlerinin yanı sıra tarafların durum ve koşullarının anlaşılmasının kolaylaştırılması amacıyla değişim programları da içerebilir.

6

DAVRANIŞ KURALLARININ AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

Kamu - STK iş birliği için Davranış İlkeleri geliştirilirken, kural ve düzenlemelerin ince ayrıntılarına girmeden önce temel değer ve ilkelerin görüşülmesi tavsiye edilmektedir.

Birçok ülkede benimsenen ilkelerin büyük çoğunluğu, hukukun üstünlüğü, tarafsızlık, yetkinlik, kamu menfaatleri, hesap verebilirlik, etkinlik ve etkililik, açıklık ve şeffaflık, güvenilirlik ve öngörülebilirlik gibi değerleri yansıtmaktadır. Bu ilkeler, 2009 yılında yapılan Avrupa Konseyi Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Konferansı'nda "Karar Alma Sürecine Sivil Katılıma Dair İyi Uygulama Prensipleri" başlığı altında kabul edilmiştir.

Politika geliştirme süreci birçok STK için karmaşık ve dahil olunması zor bir süreç olabilmekle birlikte politikalara dair daha iyi etkileşim ve daha fazla görüş alışverişi, sivil toplum ve politika yapımcılar için ortak fayda içermektedir. **Dolayısıyla 'Türkiye'de Sivil Toplum-Kamu Sektörü Diyaloğu için Davranış İlkeleri'nin, aşağıda belirtilen amaç ve hedeflere ulaşılması amacıyla bir politika mekanizması işlevi görmesi önerilmektedir:**

1. Kamu kurumlarının çalışma veya uzmanlık alanlarına göre, birincil yasalar ve kanun hükmünde kararnameler, yönetmelikler, tüzükler, stratejik planlar, operasyonel kararnameler veya planlama belgelerinin hazırlanmasını içeren içermeci yasal süreçler.

Davranış İlkelerinin uygulanmasıyla politika ve hizmetlerin niteliğinin iyileşmesi beklenmektedir. Kamu kurumları çeşitli grupları karar alma ve hizmet sunumuna dahil ettiğinde kurum, meseleleri direkt duyma ve gözlemlleme imkanına sahip

olmaktadır. Kurum, varsayımlarının test edilmesini sağlayan ve bir kontrol aracı işlevi gören yeni bakış açıları edinmektedir.

2. Sınırları karşılıklı olarak uzlaşa sağlanmış ilkelerle belirlenmiş, tüm tarafların üzerinde mutabakat sağladığı ve tüm sivil toplum aktörlerinin, keyfi bir kısıtlama olmaksızın özgürce katılabildiği sürdürülebilir bir sivil toplum-kamu iş birliği için kolaylaştırıcı bir ortam ve altyapı.

Davranış İlkeleri, net tanım ve uygun tanıma ile STK'lar için doğru ortamın oluşturulmasını teşvik etmektedir. Bu ortam, STK'lar ile istişare halinde geliştirilmekte ve uygun yasalara ve düzenleyici süreçlere yansıtılmaktadır.

3. Şeffaf, hesap verebilir ve nitelikli kararlar, karar alma ve uygulama süreçleri.

Davranış İlkeleri uygulanması için yönetim modeli geliştirilmesi, sosyal politika geliştirmede katılımcı sürecin iyileştirilmesine yönelik geliştirilecek bir uygulamada önemli bir adımdır.

4. İş birliği ilkeleri, karar alma süreçleri, kararlar ve hizmetlerin duyarlı ve tatmin edici şekilde düzenlenmesi ve yönetilmesi.

STK'lar ile iş birliğinin artırılmasının desteklenmesi nihai hedefi doğrultusunda Davranış İlkeleri, STK'lar ile istişare ve iletişimin kolaylaştırılmasını ve STK'lara uygun desteğin sağlanması ve ortaklıklar tesis edilmesi için çerçeveler oluşturulmasını teşvik etmektedir.

5. Eşit ve adil toplum.

Katılım, demokrasinin temel yapı taşlarından biri, hatta tanımlayıcı öğelerinden biri olarak görülmektedir. Davranış İlkeleri, eşit ve adil bir toplum inşa edilmesi için kamu-STK diyalogunu teşvik etmektedir.

7

POLİTİKA OLUŞTURMA DÖNGÜSÜ

Politikaların tespit edilmesi, oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi dahil sosyal politika döngüsünün tüm aşamalarında kamu sektörü ile STK'lar arasında iş birliği, hem ulusal hem yerel düzeyde verimli ve sürdürülebilir politika yapma için kilit öneme sahiptir.

Söz konusu iş birliği her şeyden önce aktif ortaklar arasında büyük ölçüde karşılıklı tanıma ve güven gerektirmekle birlikte birebir diyalog ve kabule imkan veren önkoşullara da yoğun ihtiyaç vardır.

Önkoşullar, diğerlerinin yanı sıra şunları içermektedir:

- *STK'ların, politika planlarını ve yaklaşımlarını etkilemek ve aynı zamanda ilgili yerel ve pratik deneyimlerle politikaları beslemek için açık ve isabetli adımlar atmasının mümkün olduğu kolaylaştırıcı yasal çerçeve*
- *Yeterlilikleri ve yetkinliklerinin sınırlarını dikkate alarak, politika döngüsünün farklı aşamalarına ve mekanizmalarına anlamlı şekilde katılmak için politika araçlarının ve yaklaşımlarının farkında olan, ulusal ve/veya yerel düzeylerde ilgili politika alanlarında hem boşlukları hem ilerlemeyi tespit etme kapasitesine sahip STK sektörü*
- *Politika hedefleri, planları ve stratejileri doğrultusunda projeleri yönetebilen, uygulayabilen ve değerlendirebilen ve denetleyici roller dahil politika süreçlerindeki sorumlulukları hakkında yeterli bilgiye sahip işlevsel STK sektörü*
- *İyi davranış ilkelerine dayanan sürdürülebilir ve karşılıklı politika diyalogunu sağlayan stratejik bir çerçeve*

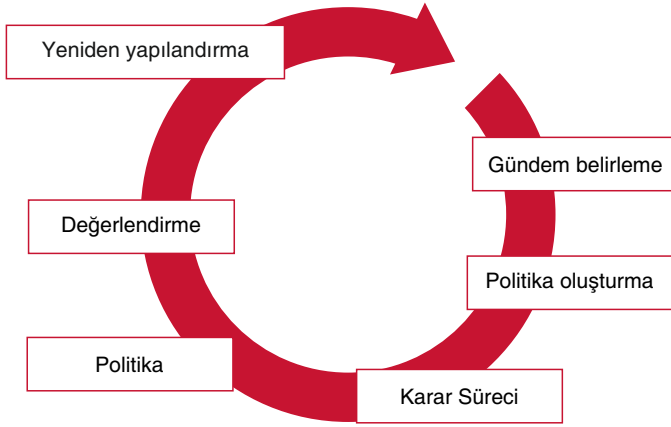
Politika⁹ döngüsü bazı aşamalardan oluşmaktadır. Örneğin;

1. Gündem oluşturma ve mesele ve sorunları tespit etme,
2. Muhtemel çözümler geliştirerek ve alternatif seçenekleri dikkate alarak politika oluşturma,

⁹Politika burada, istenen bir sonuç veya değişime ulaşılmasına yönelik karar alma çerçevesi veya eylemler zinciri olarak tanımlanmaktadır. Politikalar, bir politika kararının uygulanmasına yönelik operasyonel yönerge veya yönerge olarak tanımlanan prosedür veya rehberlerden farklıdır. Operasyonel prosedürler, çıktılara ulaşılması için tasarlanır.

3. Yasalar, kurallar, kararnameler, idari kararlar ve benzeri içeren politika kabulü/yasallaştırma,
4. Politika uygulama,
5. Politika izleme ve değerlendirme.

Aşağıdaki şekil bu döngüyü özetlemektedir:

a) Gündem oluşturma

Politika gündemi, Kamu tarafından oluşturulur ancak belli meseleler, ihtiyaçlar ve kaygılar konusunda kampanyalar ve lobi çalışmaları yürüten STK'lar tarafından şekillendirilir. Yeni politika girişimleri, STK'ların, belli hedef grupların ortak menfaatleri adına politika yapıcılara yönelik etkileme çalışmalarının sonucudur. Bu durumda STK'lar karar almayı tamamlayıcı nitelikte çalışmalar yürütürler.

b) Politika tasarlama

Kamu kurumları, genellikle politika tasarımına yönelik yerleşmiş süreçleri takip ederler. STK'lar, sorunların tespiti, çözüm önerilmesi ve tercih edilen seçenekler için kanıt sunma gibi alanlara dahil olabilirler. Bu aşamada kamu kurumları ile STK'lar arasında istişare fırsatlarının kolaylaştırılması ve STK'lar başta olmak üzere paydaşlardan girdi alınması için çeşitli diyalog türleri oluşturulması son derece önemlidir.

c) Karar

Kamu kurumları, karar almadan önce farklı görüş ve fikirleri değerlendirir. Yasa

tasarıları ve diğer ilgili mevzuat konusunda STK'lardan girdi alınabilir ve STK'ların katılımları istenebilir. Karar alma türü, ulusal mevzuata bağlıdır. Çoğunlukla yasalar meclisten oylama ile geçer ve bakanlık direktifi ile bir yönetmelik hazırlanır. Nihai seçim yetkisi kamu kurumuna aittir.

d) Uygulama

Bu adım, birçok STK'nın en aktif olduğu adımdır. Bu adımda STK'lar hizmet sunumuna veya projenin yürütülüşüne katılır. Bu adım, beklenen çıktıya ulaşılması açısından önemlidir. Beklentilerin bilinmesi ve kamu-STK iş birliği fırsatları hakkında bilgiye erişim bu adımda son derece önemlidir.

e) İzleme

Burada STK'ların rolü çıktıları izlemek ve değerlendirmektir. Ulusal stratejiler genellikle ilgili kamu kurumlarının STK temsilcileri ile aynı masada oturduğu ve ortak izleme süreci için bir araya geldiği ortak komiteler oluşturulmasını öngörür. Örneğin, 2016 yılının Nisan ayında 64. Hükümet Eylem Planı'nda onaylanan, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın¹⁰ koordinasyonunda ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve STK'ların katkıları ile uygulanan 2016-2020 Roman Vatandaşlara Yönelik Ulusal Strateji Belgesi, yılda bir kez toplanmak ve Eylem Planı'nda tanımlanmış tedbirlerin sonuçlarını değerlendirmek üzere böyle bir izleme komitesi tesis etmiştir.

f) Revize etme, güncellemek

Politikaların izlenmesi ve değerlendirilmesiyle edilen bilgi ve değişen ihtiyaçlar sonucunda, politika tedbirlerinin revizyonu ihtiyacı doğabilir. Bilgi ve çıktılar, yeni bir politika oluşturma döngüsünün başlamasını tetikler.

8

DAVRANIŞ KURALLARININ ÖZETİ

Davranış İlkeleri Nedir?

Davranış İlkeleri, toplumun belirli bir alanındaki kişilerin uyması gereken davranış ilkeleri ve standartlardır. Toplumlarda ve kültürlerde, belirli davranış standartlarının yakalanması amacıyla resmi veya bağlayıcı olmayan taahhütler yaygındır.

Bu taahhütler özünde, gerçekleştirmeyi vaadeden tarafların etik değerlerine ve tesis etmek istedikleri güvene bağlıdır. Bir taahhüdü bozmak, anlaşma tarafları ve/veya süreç içerisindeki diğer paydaşlar arasındaki güven üzerinde olumsuz etkiler uyandıracak itibar kaybına neden olabilir ve sözleşme tarafları ve/veya sürece dahil olan diğer paydaşlar alternatif çözüm yolları aramaya başlayabilirler. Resmi Davranış İlkeleri sıklıkla kamu işlerinin yürütülmesinde kamu çalışanlarının davranışlarına rehberlik eder ve avukat, doktor gibi meslek çalışanları da mesleklerinin icrasında resmi olarak belirlenen spesifik standartlara uyarlar.

Yasal çerçeve ile olan ilişkileri bakımından iki temel Davranış İlkeleri vardır: (a) imza taraflarının dışardan hiçbir mecburiyete maruz kalmaksızın öz-düzenleme şeklinde mutabık kaldıkları ve tarafların imzalayıp imzalamamayı seçebilecekleri gönüllü kurallar; (b) yasal yollarla dışardan bir kurumun davranış ilkelerinin mecbur kıldığı, yasal çerçevenin bir parçası olan kurallar.

Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum-Kamu İşbirliğinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında hazırlanan Davranış İlkeleri, sivil toplumun ve faydalanıcıların kamu ile gitgide artan ilişkileri ve sosyal politika alanında artan etkilerine cevap veren gönüllü kurallardır. Davranış ilkelerinin hedefi daha güçlü bir sivil toplum ve faydalanıcı geri bildirimi ve katılımı için bilgi üretimi ve paylaşımını destekleyerek politika sonuçlarını iyileştirmektir.

Davranış İlkeleri Neden Gereklidir?

Davranış İlkelerinin uygulanması, artan ses, şeffaflık ve katılım yoluyla ve uygun ortamı güçlendirerek hükümet ve kurumsal duyarlılığı artıracak ve vatandaş katılımı için yeni alanlar yaratmaya katkıda bulunacaktır. Daha özelde, Davranış İlkeleri, sosyal politikaların ve hizmetlerin duyarlılığını artırarak ve kullanıcı memnuniyetini iyileştirerek katma değer yaratabilir. STK’larla istişarenin, vatandaşların ihtiyaçlarına daha iyi cevap verilmesi yoluyla sosyal politika önceliklerinde değişiklikleri tetiklemesi ve vatandaşlar arasında hizmetlere yönelik farkındalık ve talep oluşturmaya beklenmektedir.

Davranış İlkeleri’nin Uygulanmasından Kim Sorumludur?

Vatandaş katılımının geliştirilmesinden ve politikaların sahiplenilmesi ve karşılıklı hesap verebilirliğin artırılmasından kamu kurumları sorumludur. Davranış İlkeleri, uzlaşma geliştirme sürecinin de yollarından biridir. Paydaşlar ve ortaklar olarak STK’ların (ve üyelerinin) rollerinin daha iyi anlaşılması ve tanınması, vatandaşlar ile kurumlar arasındaki ilişkiyi nitelikli hale getirecektir. Davranış İlkeleri, kamu

kurumlarının, sivil toplumu, örgütlü ve iyi işleyen bir toplumda, özel sektör ve devleti tamamlayan sacayağından biri olarak gördüğünün bir göstergesidir. Bu bağlamda sivil toplum, ortak değer ve hedefleri desteklemek için vatandaşların gönüllü olarak örgütlendikleri sosyal alandır. Bu bakış açısıyla, sivil toplum genellikle, sosyal sermayenin uygun şekilde büyümesi için gerekli görülür.

Bu rehberde ana hatları belirtilen yaklaşım kapsamında Davranış İlkeleri, resmi olarak mutabık kalınan bir bildiriden ziyade, teknik uzmanlıkla beslenip uygulama sürecine öncülük eden bir diyalog sürecidir. Bu yaklaşıma göre kamu sektörü ve STK'lar hedeflerini, yükümlülüklerini ve uygulama mekanizmalarını kapsayacak şekilde kendi içeriklerini geliştirmeli ve kabul etmelidir. Bunu yapabilmek için STK'lar ve özel sektör, kapsamı, sürecin genel atmosferini ve taahhütlerinin sonuçlarını iyi kavramalıdır.

Davranış İlkeleri nasıl uygulanacaktır?

Davranış İlkelerinin uygulanmasında kullanılacak yönetim modeli aşağıdaki eylemleri içermelidir:

Bilgiye Erişim ve Bilginin Paylaşılması

Kamu kurumları, ilgili tüm tarafların erişebileceği formatta, şu konularda güncel, doğru ve zamanında bilgi sağlamalıdır:

- Mevcut istişare süreçleri,
- Karara bağlanma sürecinde olan politikalar,
- Politika, strateji ve ihale prosedürlerinin uygulanışı,
- Mevcut politika durumu,
- Olası politika revizyonları ve politikada ihtiyaç duyulan değişikliklere dair algılar.

İstişare

Kamu kurumları, aşağıdakileri yaparak katılım için açık, net ve erişilebilir prosedürler ortaya koymalıdır:

- Net hedefler, katılım kriterleri, takvim, iletişim kişileri vb. istişare standartları belirlemek,
- Muhtemel tüm paydaşların davet edildiği açık istişare toplantıları düzenlemek,
- Politikanın uygulanmasına dair belirlenmiş kural ve düzenlemeleri takip etmek.

Diyalog

Kamu kurumları şunları yapmalıdır:

- İlgili kamu kurumlarının temsilcilerinin aktif katılımını sağlamak,

- Sivil toplumun girdilerini dinlemek, dikkate almak ve cevap vermek,
- Politikanın uygulanmasından kaynaklanan spesifik ihtiyaçlara duyarlı olmak ve cevap vermek.

Gerçek diyalog, politika ve reformların tek taraflı istişaresinden ve aktarımından farklı olarak gerçekleşen ve ilgili tüm paydaşlarla beraber geliştirilen ortak eylemlere yönelik iki taraflı bir süreç olarak işler. Bu şekildeki bir ilişki, yerel ve uluslararası olmak üzere, tüm politika düzeylerinde olmalıdır.

Davranış İlkeleri ne zaman uygulanır?

- İstişarenin, kamu, istişare edilen konularda etkili ve bilgili bir diyalogu sağlamak için kamuoyuna yeterli bilgi vermeye hazır olduğunda gerçekleştirilmesi önemlidir. Bununla birlikte, her şey zaten karara bağlandığında istişarede bulunulmasının bir anlamı yoktur. İstişare, faktörler izin verdiği ölçüde erken planlanmalıdır.
- İstişarenin normalde en az 12 hafta sürmesi önerilir. Uygun ve makul olması halinde daha uzun süreler de değerlendirilmelidir.
- İstişare planlanırken, ilgilenmesi muhtemel taraflar arasında farkındalık oluşturmak üzere adımlar atılması önemlidir. Özellikle, başlangıç tarihinde veya mümkünse öncesinde istişareleri duyurmak için gerekli yöntemler planlanmalıdır. Böylece istişare edilen taraflar, cevaplarını hazırlamak için tüm istişare sürecinden yararlanabilir.

9

DAVRANIŞ KURALLARININ İÇERİĞİ

Davranış İlkelerinin kapsamı

Davranış İlkelerinin kapsamı 4 ana unsura göre belirlenmektedir:

1. Davranış İlkelerini imzalayan ve İlkelerin bağladığı taraflar.
2. Kuralların coğrafi anlamda kapsadığı alan.
3. Geçerlilik süresi.
4. Kuralların koyduğu hedefler.

Bu unsurların düzgün bir şekilde belirlenmesi Davranış İlkelerinin etkili ve uygulanabilir olma ihtimalini artıracaktır. Davranış İlkelerini imzalayacak taraflar belge içerisindeki davranış normlarına uymayı doğrudan taahhüt ederler.

Davranış İlkelerinin Şekli

Davranış İlkeleri, kamuoyuna, kitapçık olarak veya internet siteleri ve diğer medya kaynakları aracılığıyla dağıtılan yazılı belgedir. Davranış İlkeleri resmi bir belgedir ve bu nedenle kamunun bu belgeyi gerçek bir belge olarak görmesi son derece önemlidir. İçeriğinin güvenilirliğini ve meşruiyetini artırmak üzere, belge metninde tarafların temsilcilerinin imzaları da bulunur.

Davranış İlkelerinin Hedefleri

Davranış İlkelerinin kapsamında mutabık kalındığı andan itibaren Kuralların hedefleri belirlenebilir. Bu genelde tarafların (kamu sektörü ve sivil toplum sektörü) algıları arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurularak ve sektör politikalarının belirli bağlamı temelinde gerçekleşmektedir. Genelde ilgili taraflar için destekleyebilecekleri ortak bir hedefin olması önem arz etmektedir. Bu durum da, mevcut sorun ve amaçlar çerçevesinde farklı görüşlere sahip olan tarafların, nasıl ortak bir hedefte mutabık kalacağı konusunda bir çıkmaz yaratmaktadır. Başlangıç noktası olarak hedefler tüm taraflar tarafından kabul edilebilir olmalıdır. Davranış İlkelerinin hedefleri, tüm tarafların karşılaştığı sorunları ele almak zorunda diye bir kaide bulunmamaktadır.

10 / SONRAKİ UNSURLAR

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ – ELVERİŞLİ MEVZUAT

AB'ye Katılım için Türkiye'nin mevcut Ulusal Eylem Planı (Haziran 2015 – Haziran 2019) sivil topluma elverişli bir ortam hazırlamak üzere çeşitli taahhütler içermektedir. AB'ye katılım için Müktesebatla uyumlaştırılması üzere Ulusal Eylem Planı ile değiştirilecek veya yürürlüğe konacak kanunların isimleri şu şekildedir: Dernekler Kanunu (No: 5253), Türk Medeni Kanunu (No: 4721), İçişleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (No: 6581), Yardım Toplama Kanunu (No: 2860), Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu (No: 2911).

9 Temmuz 2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (HKH) ile 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca 10.10.2018 tarihinde İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yönetmelik yayınlanarak, Dernekler Dairesi Başkanlığı kapatılmış, yerine yeni ve daha kapsamlı bir Genel Müdürlük kurulmuştur.

Ekim 2018’de yayınlanan söz konusu Yönetmeliğin 1. Maddesinde amaç düzenlenmekte ve şöyle belirtilmektedir:

“Bu Yönetmeliğin amacı; sivil toplumla ilişkilere yönelik stratejilerin belirlenmesi ve geliştirilmesi, kamu ile sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonun ve iş birliğinin sağlanması, güçlendirilmesi, sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi, sivil topluma yönelik hizmetlerin etkin ve verimli şekilde sunulabilmesi amacıyla *saydamlık, hesap verilebilirlik, katılımcılık, verimlilik* ilkeleri doğrultusunda görev yapmak üzere İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün merkez ve taşra teşkilatı kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir”.

Yine aynı Yönetmeliğin 6. Maddesinde düzenlenen Sivil Toplum İstişare Kurulu’nun tanımı yapılırken;

“Sivil toplum faaliyetleri ile ilgili politikaların belirlenmesi ve geliştirilmesi, kamu ile sivil toplum kuruluşları arasındaki *koordinasyonun ve iş birliğinin sağlanması, güçlendirilmesi*, sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi, sektörde *dürüstlük, şeffaflık ve hesap verebilirliğin* sağlanması amacıyla oluşturulan istişari kuruldur” şeklinde belirtilmiştir.

Ulusal Eylem Planı ile değiştirilecek mevzuat arasında olmamakla birlikte, STK’ları ilgilendiren çeşitli yasalarda yeni çıkarılan kanun hükmünde karnamelerle bazı değişiklikler yapılmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri de, yine 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 5737 sayılı Vakıflar Kanunu’na getirilen değişikliklerdir. Bu KHK’ya dayanarak çıkarılan 15 Temmuz 2018 tarih ve 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) tekrar düzenlenmiştir. Eskiden Başbakanlığa bağlı olan VGM, bu tarihten itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı bulunmaktadır.

Aralık 2018’de yayınlanan 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı ise oldukça önemli Kamu-STK iş birliği konularını düzenlemekte olup; söz konusu program çerçevesinde sıkı iş birliği gerektiren politika ve tedbir alanları tespit edilmiş ve Aralık 2019’a kadar tamamlanması gereken işlemler ayrıntılandırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında STK’larla ilgili bölümde, STK’ların önemli paydaşlar haline geldiği, karar alma mekanizmaları ile faydalanıcılar arasında köprü işlevi gördükleri, yerel yönetimlerde katılımcı süreçlere katkı sundukları, yeni katılım süreçlerinin geliştirilmesi ihtiyacının devam ettiği ve Kamu-STK iş birliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların sürdüğü ifade edilmiştir.

Program'da ayrıca, zaman ve teknoloji ile uyumlu yeni katılım süreçlerinin geliştirilmesi ile STK'lara yönelik yasal düzenleme ihtiyacının sürdüğü belirtilerek; ikincil mevzuat çalışmalarının yapılacağı ve bu kapsamda: paydaş kurumlarla birlikte, sivil toplumun gelişmesi, güçlenmesi, kamu kurumlarıyla ilişkileri gibi alanlara yönelik ihtiyaç analizi yapılacağı; bu analizler sonucunda gerekli ikincil mevzuatın düzenlemelerinin gerçekleştirileceği açıklanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı uyarınca STK'lara yönelik politika ve tedbirler kapsamında, STK'lara ilişkin ikincil mevzuat çalışması yapılması, STK'lara ilişkin bilgi sisteminin geliştirilmesine devam edilerek, kamu kuruluşları ile entegrasyonun geliştirilmesi, kamu yararına çalışma statüsüne sahip STK'ların şeffaflık ve hesap verilebilirliklerini artırmaya yönelik çalışmaların yapılması ve gerçek ve tüzel kişilerin e-devlet üzerinden dernek üyelik bilgilerinin sorgulanabilmesinin sağlanması gibi önemli konular düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında özellikle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile STK'lar arasında iş birliği yapılması öngörülen alanlar, Aile ve Kadın, Çocuk ve Gençlik, Sosyal Koruma, Eğitim, Sağlık olarak belirlenmiştir.

TEMEL DEMOKRATİK İLKELER İLE DİYALOG VE İŞ BİRLİĞİ İÇİN ORTAK ALANLARA BAĞLI KALMA

1990'ların sonuna doğru farklı ülkelerde STK ve kamu sektörü arasındaki iş birliğini daha öteye taşımak üzere çeşitli kurumsal çerçeveler oluşturulmuştur. Kurumsal çerçeveler, sistemli bir diyalogun sağlanması için ortak alanların yönetimi ve sürdürülmesinden sorumlu STK'larla iş birliği yapan devlet kurumları veya sivil toplum gelişimi konseyi veya sivil toplum gelişimi ulusal vakfı şeklindeki kurucu yapılardır.

Karar alma süreçlerine katılım ve iş birliği, alınmış veya alınacak olan bir karardan potansiyel olarak etkilenen veya bu kararla ilgisi olan kişilerin katılımını kolaylaştıran siyasi ilke ve uygulamalardır. Karar alma süreçlerine katılım ve iş birliği ilkesine göre, bir karardan etkilenen tarafların karar alma sürecine katılma hakları bulunmaktadır.

Halkın bu etkisi; serbest ve adil seçimler, temsilci meclisleri, hesap verebilir yöneticiler, siyasi açıdan tarafsız bir kamu yönetimi, çoğulculuk, insan haklarına saygı vb. gibi demokrasinin resmi kural ve ilkelerinin yerine geçemez. Demokrasilerde halkın katılımı belirli şekillerde ve belirli düzeylerde daima

olmuştur. Ancak gerek demokrasinin evrimleşmesiyle olsun gerek vatandaş ve kuruluşların daha fazla açıklık ve şeffaflık talep etmesinden olsun gerek de toplumların ve sorunların daha karmaşık hale gelmesinden olsun hükümetler artık bu etkileşimleri güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Karar alma süreçlerine katılımı artırmak, devlete duyulan güveni artırdığı gibi devletin şeffaflığını da artırır ve sivil kapasiteyi geliştirerek daha sürdürülebilir politikaların oluşturulmasını sağlayabilir.

Sivil toplumun politika ve bütçe süreçlerine katılımı; kamuoyunun bilgilendirmesi ve verilere erişiminin artmasından, geri bildirim sağlayan ve politika ve bütçe süreçlerine aktif bir şekilde katılan sivil topluma kadar geniş bir içeriğe sahiptir. Katılım genel olarak vatandaşların kendi hayatlarını ve çıkarlarını etkileyecek olan politikalarda, görüşmelerde ve kararlarda potansiyel olarak etkin olacağı ‘fırsatlar, anlar, kanallar’ olarak adlandırılan alanlar aracılığıyla gerçekleşmektedir.

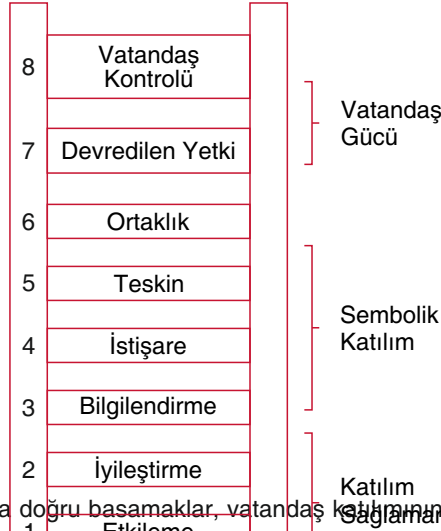
Bazı durumlarda, davet edilen alanlar olarak da adlandırılan bu alanlara, sivil toplum, yetkililer tarafından istişare ve hatta karar alma sürecine katılım için gözlemci olarak davet edilir. Bu şekilde gerçekleşen katılım sıklıkla kurumsallaşır ve bazı durumlarda da yasal bir dayanağı olur. Bazen de geçici, ad hoc istişare forumlarından ibaret olabilirler. Bu tür bir katılımın amacının tanıtımı önceden yapılır. Bu katılım şekli, toplanan girdilere ilişkin kamuya geri bildirim sağlamak için iyi bir uygulama olarak görülmektedir.

Diğer taraftan, talep edilen alanlar ise, sivil toplumun kendi inisiyatifleriyle kurulmuş olan, çoğunlukla resmiyeti bulunmayan, zaman içerisinde şekillenmiş ve ortak endişelere dayanan, ortaklaşa belirlenmiş alanlardır. Yasama ve anayasal güncelleme süreçleri, toprak kavgaları veya kamu hizmetleri ya da siyasi kararlar hakkında etkili olmak üzere sivil toplum tarafından gerçekleştirilen savunuculuk inisiyatifleri, talep edilen alanlara örnek olarak verilebilir.

SIYASİ İRADE

‘Katılımcı yaklaşıma’ geçmek için siyasi irade gereklidir. Bilim insanları, vatandaşların karar alma sürecine katılımlarının¹¹ çeşitli düzeylerini tanımlamıştır. Bu tanımlardan en ünlüsü “Arnstein’in katılım merdiveni” olarak adlandırılmaktadır.

¹¹Arnstein, S. (1969) ‘A ladder of citizen participation’ (Vatandaş Katılım Merdiveni), Journal of the American Institute of Planners 35.4: 216–224

Aşağıdan yukarıya doğru basamaklar, vatandaş katılımının boyutunu ve politika oluşturma alanındaki süreç ve çıktılarını belirlemede vatandaşların (ve STK'ların) gerçekte ne kadar yetkisinin olduğunu göstermektedir.

Program ve politikalar konusunda 'katılımdan' bahsederken anlamını yorumlamak için bu merdiven faydalı bir araçtır. Arnstein kısaca "güçlüler" ve 'vatandaşlar' terimlerini kullanmakta fakat iki kelimenin homojen olmayan yapılar olduğunu ve bu iki grubun da az çok güç sahibi aktörleri barındırdıklarını vurgulamaktadır.

Merdivenin en alt basamağı, kendi gündemlerini dayatmak için güçlü aktörlerin kullandığı, katılımın olmadığı basamağı yansıtmaktadır. Katılımcıların girişimlerden haberdar olduğu fakat haklarında yorum yapamayacağı durumlarda katılım sembolik olarak karşımıza çıkar. Katılım sürecinde daha güçlü konumda olanlar bu durumu 'girdi' olarak tanımlarlar Ancak bu girişimler üzerinde katılımcıların söz hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle de katılım beraberinde değişikliği getirmez. Merdivenin en üst kısmında ise vatandaşın müzakere ve mevcut durumu değiştirme yetkisinin daha çok olduğu katılım şekli gösterilmiştir. Vatandaşların söz hakkı vardır ve dedikleri dikkate alınır.

Bu çerçevenin dinamik olarak görülmesi ve bir girişimin, birden fazla katılım şekli içerebileceğini bilinmesi gerekmektedir.

AÇIK VE NET PROSEDÜRLER

TÜSEV'in hazırladığı Davranış İlkeleri, kamu-STK istişare ve iş birliğini artırmaya yönelik benimsenecek prosedürlere ilişkin çeşitli ortak kurallar içermektedir. İlk adım olarak, kamu kurumlarının, karar alma aşamasında olunan politikalara ilişkin ilgili tüm taraflara erişilebilir formatta güncel ve zamanında bilgiler sunması gerekir. Şeffaf bir karar alma süreci geliştirmek ve buna bağlı hareket etmek için ve istişareye yeterli düzeyde zaman ve araç sağlamak üzere katılımı sağlamaya yönelik gerekli minimum istişare standartlarını sağlamak için açık ve net prosedürlere ihtiyaç vardır. Cevap verebilirlik de tüm kamu kurumu temsilcilerinin katılımını sağlamak ve politikanın uygulanmasından kaynaklanan spesifik ihtiyaçlara duyarlı olmak ve cevap vermek için önemli bir şarttır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR SİVİL TOPLUM İÇİN UZUN VADELİ DESTEK VE KAYNAKLAR

Sivil toplum kuruluşlarının bilgilerini artırması için çalışmalar yapılması gerekmektedir; zira çoğu zaman kendi pozisyonlarını açıkça ortaya koyamamaktadırlar ve kendi çıkarlarını kamu sektörünün ve kamu sektörü tarafından uygulanan programların karşısında savunamamaktadırlar. Bunun sebebi ise yeterli uzmanlığa sahip olmamaları ve iletişim ağlarına yeterince dahil olamamalarıdır.

Bu nedenle de birçok ülke sivil toplumun gelişimi için stratejik ortamın oluşturulmasına yönelik ulusal strateji benimsemiştir. Birkaç adımda ve birkaç sene içerisinde tasarlanan ve sonrasında devlet tarafından benimsenen bu stratejiler, sivil toplumun gelişimi için yasal, finansal ve kurumsal destek mekanizmasını ilerletmek adına temel kılavuz ilkeleri içermektedir. Stratejiler hedef setlerinin uygulanması için bir faaliyet planı ve karşılaştırma, sorumlu kurumlar ve takvim bilgilerinin bulunduğu bir içerikle desteklenmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşu Tanımı

Sivil toplum kavramı çok sayıda kuruluşu kapsamaktadır. Geniş anlamda, ortak hedef ve ideallerin peşindeki kişilerin örgütlenerek bir araya geldiği tüm ticari olmayan ve devletten bağımsız kuruluş ve yapılarıdır. Sosyal politika alanında başta dernek ve vakıfları düşünme eğilimi mevcuttur (Uluslararası alanda devlet dışı kuruluşlar 'NGO' olarak da adlandırılmaktadır). Açıkça sadece toplumsal alanda etkinlik göstermektedirler. Ancak, sivil toplum aynı zamanda çiftçi dernekleri, meslek örgütleri, toplum temelli örgütler, çevre kuruluşları, bağımsız araştırma enstitüleri, üniversiteler, dini inanca dayalı kuruluşlar, işçi sendikaları ve kâr amacı gütmeyen medyayı da içermektedir. Bu geniş tanım; BM, Dünya

Bankası ve AB gibi uluslararası kurumların ifadelerinde yaygın olarak kabul görmektedir.

Ancak, bu tanım kendi içinde, sosyal politikanın oluşturulması ve uygulanması sürecinde sivil toplumun üstlenmesi düşünülen görevleri hakkında hiçbir açıklama içermemektedir. ‘Görevlerden’ bahsedebilmek için sivil toplumun üstlenmesi düşünülen olumlu görevlere ilişkin normatif bir çerçevenin veya çerçevelerin belirlenmesi gereklidir.

Literatürden ve yaygın kullanımlardan buna benzer üç çerçeve belirlenebilir:

1. Literatürden gelen baskın normatif çerçeve sivil toplum fikrine özel sektör ve devleti tamamlayan sacayağından biri olarak yaklaşmaktır. Sivil toplum, ortak değer ve hedefleri desteklemek için vatandaşların gönüllü olarak örgütlendikleri sosyal alandır. Bu bakış açısıyla, sivil toplum genellikle, sosyal sermayenin uygun şekilde büyümesi için gerekli olarak görülmektedir. İlgili görüş, sivil toplumu, yürütme, yasama, yargı ve bağımsız medya ile birlikte demokrasiyi ayakta tutan beş ana unsurdan biri olarak kabul etmektedir. Bu görüş, sivil toplumun iyi yönetim rolüne vurgu yapmaktadır.

2. STK’larla her gün çalışan kişiler, genellikle daha farklı ve daha işlevsel bir bakış açısına sahiptirler. Bu açıdan, sivil toplum aktif olarak sosyal programlarda ve faaliyetlerde görev alan STK’lardan oluşan bir takımyıldızı kümesidir. Her bir STK’nın değeri gerçekleştirdiği göreve kattığı değerle ve faaliyetlerin etkililiğiyle ölçülür. Bu açıdan sivil toplum iyi veya kötü olarak değerlendirilecek soyut bir yapı değil, aksine değerleri ve algılanan etkileri temelinde ayrımın mümkün olduğu aktörler bütünüdür. Sivil toplumun zenginliği; hayırsever kuruluşlara, hükümetlere, vatandaşlara ve hedeflerinin ve kamu menfaati peşindeki STK’larla ortaklık kuracak diğer STK’lara fırsat kapısını aralamaktadır. Bu durum, sivil toplumun rolü hakkında daha titiz ve işlevsel bir bakış açısı sunmaktadır.

3. Ancak, diğer bir yaklaşım da sivil topluma insan hakları bakışıyla yaklaşmakta ve sivil toplumu yoksullar, hiç bir maddi varlığı olmayan bireyler, kadınlar, engelli bireyler gibi toplumdaki özellikle özel politika uygulanmasını gerektiren bireylerin güçlendirilmesinde bir araç olarak görmektedir.

Birbirinden farklı ama tamamlayıcı nitelikteki bu üç bakış açısı, sivil toplumun ve STK'ların normatif rollerinin genel kategorilerini vurgulamaktadır:

- Sağlıklı bir toplumun, hesap verebilir ve etkili bir yönetim sisteminin ve sağlıklı bir demokrasinin gerekli bir bileşeni,
- Sosyal program ve faaliyetleri etkili bir şekilde sunan kuruluşlar,
- Belirli grupların toplumsal alanda güçlendirilmesinde ve insan haklarının gerçekleştirilmesinde bir araç.

Faydalı bir kamu-STK diyalogu için bazen rekabet halindeki bu görüşlerin farkındalığı, bu üçünü kapsayacak kadar geniş bir kavramsal çerçeve ve sosyal politikaların etkililiği için her birinin etkilerinin daha iyi anlaşılması gerekmektedir.

SONUÇ

Gerek uluslararası kuruluşlar gerekse de ulusal düzeyde karar verici kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile iş birliğini özendirecek, karar verme sürecine katılımı artırırken, sürece katılan tüm taraflar için bağlayıcı nitelikte olacak davranış ilkeleri gibi metinler geliştirmektedirler. Bu metinlerin en önemli özelliği, üzerinde uzlaşılmış olan ilkeler üzerinden inşa edilmiş olmaları ve uygulamaya yönelik pratikleri özendirici nitelikte olmalarıdır.

Bu metinde de bir örnek olarak ortaya konulan ilkeler yol gösterici olmaları nedeniyle önem taşımakta ve karar alma süreçlerine katılımın her aşamasında hem kamu kurumları hem de STK'lar için yol göstericidir.

Önümüzdeki dönemde kamu sivil toplum iş birliğini güçlendirecek her metin için kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek istişare süreçleri yönetmeleri önemli bir adım olacaktır. Bu çerçevede, *“Kamu STK İş Birliği İçin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Kapasitesinin Güçlendirilmesine Yönelik Teknik Yardım Projesi”* çok önemlidir ve gerek iş birliğine gerekse süreçteki tüm tarafların üzerinde uzlaştıkları ilke ve uygulamaların oluşmasına önemli katkılar sunmaktadır.

REFERANSLAR

Avrupa Konseyi

- Avrupa Konseyi'nin Karar Alım Sürecine Sivil Katılıma Yönelik İyi Uygulamalar Kılavuzu <https://www.coe.int/en/web/ingo/civil-participation>
- Karar Alım Sürecine Sivil Katılıma Yönelik İyi Uygulamalar Kılavuzu için Tanıtım ve Uygulama Stratejisi <https://rm.coe.int/16802eee48>
- Bakanlar Kurulu'nun "Avrupa Konseyi'ndeki Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) Görev ve İşleyişi" hakkındaki Tematik Tartışmaları <https://www.coe.int/en/web/ingo/participatory-status>
- STK'ların hukuki statüleri hakkındaki Tavsiyeler (2007) https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d534d
- Demokrasi Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi – Sivil Toplum Katılımı, <https://www.coe.int/en/web/democracy>

Avrupa Birliği

- Dış Kalkınma Politikalarında STK'ların görevleri için Avrupa Komisyonu'nun Uluslararası İş Birliği ve Kalkınma Genel Müdürlüğü, https://ec.europa.eu/europeaid/civil-society_en
- Yayın (2014): Politika oluşturma ve bütçe süreçlerine sivil toplum katılımının teşvik edilmesi file:///C:/Users/utente/Downloads/promoting_civil_society_participation_devco_tools_and_methods_ref_doc_may_2014.pdf
- AB Genişleme Genel Müdürlüğü, Genişleme Ülkelerindeki Sivil Topluma Yönelik AB Desteği Kılavuzu 2014-2020 https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/civil_society/doc_guidelines_cs_support.pdf
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, Kamu Sivil Toplum İş Birliği <https://www.avrupa.info.tr/en/public-civil-society-cooperation-37>
- Türkiye Sivil Toplum Sektörü Programı, https://www.ab.gov.tr/ipa-ii-civil-society-sub-sector_49999_en.html Türkçe'si: <https://www.ab.gov.tr/49999.html>
- Birleşmiş Milletler
- Birleşmiş Milletler Kalkınma İş Birliği Stratejisi (UNDCS) Birleşmiş Milletler ve Türkiye arasında imzalanan 2016-2020 dönemini kapsayan 4. "Ortak Ülke Programı Belgesi"dir. http://www.un.org.tr/wp-content/uploads/UNDCS-FInal_2016_-1.pdf
- BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi, <http://eca.unwomen.org/en/where-we-are/turkey> ve BM Kadın Birimi Avrupa ve Orta Asya Bölgesel Sivil Toplum Savunuculuk Grubu, Kadın Hakları ve Kadının Korunması Alanında Kamu – STK İş Birliği <http://eca.unwomen.org/en/partnerships/regional-civil-society-advisory-group>

TÜRKİYE

- Dışişleri Bakanlığı, BM ve Türkiye, <http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-teskilati-ve-turkiye.tr.mfa>
- AB Bakanlığı, Türkiye-AB ilişkileri, <http://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey-and-the-european-union.en.mfa>

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

www.kamusiviltoplum.com

İletişim:

Proje Ofisi:
WYG Binası Mustafa Kemal Mahallesi
2128. Sokak No:14 06520
Çankaya, Ankara / TÜRKİYE

Telefon: +90 (312) 219 77 55
Faks: +90 (312) 219 77 56
E-Posta: info@kamusiviltoplum.com

Kamu Sivil Toplum Projesi

Kamu - Sivil Toplum Projesi

kamusiviltoplumprojesi

Kamu Sivil Toplum

Bu belge Avrupa Birliği'nin mali desteği ile üretilmiştir.
Bu yayının içeriğinden yalnızca WYG Türkiye sorumlu olup, bu içerik hiçbir
şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.